Zacheus (den reformace)

Původ materiálu
Rut Brodská
Pořadí v lekci
9

Téma

Milost k nám přichází a proměňuje náš život.

Cíle

- Děti si uvědomí nebo připomenou, že existuje milost.
- Předškolní děti promýšlejí, v čem se projevuje a co způsobuje milost v příběhu o Zacheovi.
- Mladší dětí promýšlejí, co se děje, když se milosti nedostává.
- Starší děti se navíc dozvědí o Martinu Lutherovi, o Dnu reformace a popřemýšlí, proč je důležité si to připomínat.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

Osoby

- Ježíš, mířící do Jeruzaléma;
- vysoce postavený a bohatý Zacheus, avšak lump malého vzrůstu;
- všichni = přihlížející dav mlčí do té doby, než Zacheus uposlechne Ježíše a sleze ze stromu; následně reptají.

Tituly a oslovení

- Pánem nazývá Zacheus Ježíše, když vypočítává, koho všeho ošidil a jak to všechno napraví;
- Ježíš zahrnuje Zachea mezi syny Abrahama;
- a o sobě mluví jako o Synu člověka, který přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo
- jméno Zacheus znamená ‚čistý'.

Místo

Jericho, první část příběhu se převážně odehrává pod moruší; Ježíš dole, Zacheus nahoře. Slovesem ‚přijal jej' se skokem ocitáme v domě u Zachea, kde se odehrává druhá část příběhu a kam se za hlavními postavami přesunul i reptající přihlížející dav.

Celníci

Většinou Židé, které Římani zaměstnali, aby jim vybírali od lidí daně. Oni toho často po lidech chtěli víc, než museli, a ty peníze si pak strkali do vlastní kapsy.

Ježíš oslovuje celníka, Zachea, kterému se všichni vyhýbají. Bezvýhradně ho přijímá. Nic od něho nepožaduje. Zacheus díky tomu poznává, co jej tížilo.

Ke Dni reformace

- Svátek, v Německu dokonce státní, který má připomínat proces, jehož důsledkem byl vznik protestantských církví.
- Za počátek reformace (lat. obnovení či oprava) se považuje 95 tezí Martina Luthera, které roku 1517 prý přitloukl na vrata wittenbergského kostela. Jejich opěrným bodem byly teze: sola gratia, sola fide, sola scriptura (pouhou milostí, vírou a Písmem).
- Sola gratia znamená: Boží milost je dar, není možné si ji nijak zasloužit nebo koupit. V milosti se protíná příběh o Zacheovi s oslavou Dne reformace.
- Svátek u nás též slaví: Jednota bratrská, Církev bratrská, Církev československá husitská, Bratrská jednota baptistů, Evangelická církev metodistická, Církev adventistů sedmého dne, a další.

Úskalí

- Vyvarovat se přeceňování zájmu Zachea o Ježíše.
- Dávat si pozor na vyznění, že milost si člověk může vysloužit, zasloužit za svoji aktivitu, nebo za to, co obětuje (nahradím čtyřnásobně).
- Nespočinout u historických událostí (německá reformace či Martin Luther) na faktech, ale umět je vyprávět s přesahem a vztahovat je k tomu, v čem se dotýkají našeho současného života.

Odkazy

Linden, Nico ter: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií.* Benešov: Eman, 2011.

Hesla „Lutherova růže" a „Martin Luther"

Pro děti

Pro předškolní děti

Viděli jste někdy nešťastného člověka? Jak takový člověk vypadá?

(Pokud nebudou děti reagovat, můžete jim smutného — stačí výrazem ve tváři, hlavou ve dlaních — zahrát).

(Vyprávění můžete prokládat obrázky Kees de Korta, více viz Přesah. Nebo postavičkami — vystřiženými a přilepenými na špejli — zpestřovat jednotlivé scény.)

Zacheus je sám, opuštěný. Žádné přátele nemá. A v práci? Vybírá od lidí peníze a většinou víc než musí, a ty si pak strká do své kapsy. Takže má hodně peněz, ale spokojený není, protože peníze jeho srdci radost už nepřináší.

Když se jednou doslechne, že městem jde Ježíš, je zvědavý, protože o něm slyšel, že je spravedlivý a dobrý a nevyhýbá se špatným lidem. A tak nechá práci prací a běží, aby Ježíše zastihl. Ale protože jsou všude kolem cesty davy, ani neví jak — a najednou leze na strom, to aby viděl a Ježíše nepropásl. Když Ježíš prochází kolem, zvedne hlavu a uvidí muže v koruně stromu. „Pojď dolů," říká Ježíš, „rád bych se dneska u tebe doma zastavil. Jak se jmenuješ?"

Řekl: „Zacheus." Co myslíte, že Zacheus udělal? Jak se cítil?

Rychle slézá dolů. Hosta v domě, to už dlouho neměl. A tak snáší a nabízí Ježíši vše, čím by ho mohl pohostit. Je rád. „A udělám to od teď tak," říká Ježíši, „že vrátím všem, co jsem si od nich neprávem vzal a chudým rozdám polovinu z toho, co mám."

„No, vidíš," praví mu mezi dveřmi na rozloučenou Ježíš, „vypadáš tak nějak lehčí a dokonce vidím ve tvé tváři úsměv. To jsem sám moc rád."

Jak vypadá šťastný člověk? Máte radost, jak to se Zacheem dopadlo?

Aktivita

Můžete s dětmi nakreslit Zachea před setkáním s Ježíšem a po něm. Předkreslete si karikaturu postavy a společně promýšlejte a dokreslete detaily stavu před (brašna s penězi, osamocení, přehršle bohatství, pohoršení lidí kolem) a po (Zacheus rozdávající majetek chudým, usmívající tvář, bez brašny kolem beder).

Ježíš stvořil nového Zachea.

Pro mladší děti

Malým oknem dopadal na jeho stůl slabý sluneční paprsek. Dneska to zase nevyjde, pomyslel si Martin a pevně sevřel namočený brk. Slunce zapadá a pod svící není na psaní dost dobře vidět. Po chvíli, kdy slunce nadobro stáhlo svůj paprsek, odložil pero na čistý bílý arch a zapálil svíci. Pak se pohodlně opřel do opěradla, zhoupnul se na židli sem a tam a zahleděl se do blikotavého světla.

Dneska odpoledne hráli na dvorku fotbal. Je to jejich a nikdo jim to nemůže vzít. Sházejí se pravidelně a rádi, a i když kopou do pytle převázaného provazem a za branky mají mámin sušák na prádlo, nic to z nadšení ze hry neubírá (pokud se ovšem neobjeví máma a nechce věšet zrovna prádlo). Méně příjemné ale bylo, když se tam objevil ten kluk, známá firma a chtěl hrát taky. Místo oblečení měl na sobě cáry a strašně smrděl, ale kde kdo ví, že taky lže, jako když tiskne a každou chvíli něco lohne a to dokonce i dětem. Dohonit se nedá, je malej a mrštnej, a tak si ho každej radši drží od těla. A on se chtěl přidat. Jaká troufalost! Za chvilku ho ale vypoklonkovali, proti řadě drsně mračících se kluků sám nic nezmohl. Ale já taky ne. Stál jsem, a ač jsem ze všech nejstarší, mlčky jsem přihlížel, jak ho vytlačují ze dvorku. Hlavu mám plnou otázek, něco na tom nebylo dobře. A sám nevím proč, ale hlavou mi pořád běží jeden novozákonní příběh.

Malý, hbitý, v zaměstnání okrádá lidi, Zacheus, však ho asi znáte. Veliký boháč, mohl si každého koupit, ale lidé ho neměli v oblibě a raději se mu obloukem vyhýbali. Anebo spíš si ho nevšímali a ani si nevšimli, že ten blázen vylezl na strom podél cesty a to tehdy, když kolem procházel Ježíš a on ho chtěl spatřit. Ten ho v koruně rovněž spatřil, zastavil se, vzhlédl k němu a oslovil Zachea s přáním ho navštívit. Překvapený s rychlostí blesku slezl Zacheus dolů a pak šli spolu k němu domů na večeři. Byl moc rád a hned plánoval, že těm, které okradl, všechno vrátí a dokonce víc, a polovinu všeho, co má, věnuje na charitu a dá potřebným.

Něco má ten kluk se Zacheem společného. Co ten asi teď dělá? Naštvalo ho, že ho mezi sebe nepustili a že se ho takhle zbavili? Nepřijde na ně příště třeba s prakem? Nebo — a ještě hůř — nepomstí se za to někde jinde a na někom jiným?

Náhle ho vyrušilo klepání na dveře. Martine, málem spadl ze židle, měl bys jít už spát, je pozdě, zaslechl hlas matky. Zítra jdeš do školy a víš, jak tatínkovi hodně záleží na tom, abys studoval. Joooo; rád se dovídá nové věci, čte a rád by též psal. Napsat by chtěl všechno, nad čím se zamýšlí, jaké otázky má a na co přišel. Jen mu teď nejdou slova do pera, neví, jak to všechno napsat. Neví, jak pojmenovat, co se na dvorku odehrálo. Že kdyby se k tomu klukovi dnes odpoledne zachovali jinak, nemusel by mít tento nejistý a nejasný pocit. A s ním? To by

taky bylo možná všechno jinak, třeba by se v něm něco hnulo; ale možná taky ne.

Jak to napsat, teď ještě neví, ale jednou se mu to podaří. A až na to přijde, vyvěsí to někde, kde si to budou moci všichni přečíst a žít z toho.

Aktivita

Tomu, jak Ježíš jednal se Zacheem, říkáme milost. Slyšeli jste někdy to slovo? Jaké jiné slovo v něm slyšíte (milé, milovat, Milka)? Co kdyby milost vůbec neexistovala? Jak by dopadl Zacheus?

Milost (ničím nepodmíněné Boží dobro) přišla důležitá i Martinovi (obrázek Luthera), kterému je v našem vyprávění o hodně míň než na obrázku, a o trochu víc než vám teď.

On vytvořil symbol (nebo též pečeť či erb) nazývaný Lutherova růže (viz *Odkazy*).

K obrázku

Co na něm vidíte? Proč to tam takhle je? Barvy mají též svůj význam… společně pak obrázek vybarvěte.

Pro starší děti

Níže naleznete několik variant, které jdou dle potřeby vzájemně kombinovat.

Pročtěte si společně příběh uvedený v části *Pro mladší děti*. Jak by se scéna na dvorku mohla odehrát jinak? (*Pokuste se vymyslet více variant vždy s ohledem na to, aby pro všechny na dvorku byla vzniklá situace příjemná.)*

Co mají shodné příběh kluků ze dvorku a o Zacheovi? Jak byste obecně zformulovali tezi/heslo toho, jak jednal se Zacheem Ježíš?

Martin Luther — *říká vám to něco*? Farář, jemuž milost připadala hodně důležitá. Zní to možná banálně, ale tehdy se s ní v církvi všelijak kupčilo a manipulovalo. Luther razil myšlenku, že Boží milost je dar a není možné si ji nijak zasloužit nebo koupit. Tuto myšlenku spolu s dalšími (dohromady jich bylo 95) prý vyvěsil na vrata kostela, aby si to všichni mohli přečíst a žít z toho. (Co sami považujete pro lidi dnes za nejdůležitější anebo na co nejvíc, si myslíte, že zapomínají? Zkuste vymyslet tezi, zaznamenat ji třeba na svitek a vyvěsit, aby všem byla na očích [třeba na vrata vašeho kostela]…)

Jaké znáte svátky? *(Pokuste se je nějak uspořádat, třeba do kategorií: státní den, významné dny, mezinárodní, jmenné; k jednotlivým kategoriím uveďte vždy konkrétní příklad.)*

Proč si myslíte, že svátky jsou? Proč si my připomínáme Den reformace?

Přesah

Na obrázcích či diapozitivech, které namaloval Kees de Kort (*Co nám Bible vypráví*, 1989), vleče Zacheus pořád brašnu přes rameno. Dokonce i na moruši se s ní houpe. Poté, co do jeho domu vejde Ježíš a stoluje s ním, pak teprve ji odloží na stůl spolu s penězi, které ho tížily.

Budete-li chtít dětem ukázat podobiznu Martina Luthera od Lucase Cranacha, poukažte na malířův um zachytit vážnost postavení osoby a vyvolat v prohlížejících úctu k němu.

Moruše má ráda teplo a tak se jí díky globálnímu oteplování daří čím dál víc prý i u nás. Třeba vám někde v okolí roste a třeba je možné si pochutnat i na jejích ostružině podobných plodech.

Připomínka a oslava Dnu reformace nemusí skončit s nedělní školou. Můžete uspořádat farní den, s aktivitami pro děti, rodiče, na faře, v kostele, na zahradě. Více viz inspirace pro uspořádání farního dne.

Liturgie

Písně

Ženeme se sami (Svítá 408); *Dnes jdu k tobě, Pane můj* (Svítá 51); *V království Božím* (Svítá 359)

Biblický text k zapamatování

Uzdrav mě, Hospodine, a budu zdráv; spas mě a budu spasen. (Jr 17,14)

Modlitba

Děkujeme ti, Bože, že se ujímáš malých, nepovedených, osamělých a bloudících. Že je oslovuješ a přijímáš. Děkujeme, že přinášíš do života milost, ničím nevysloužen
a nezasloužen
a že milostí celý život proměňuješ. Amen.

Odkaz na pracovní list
31 Ježíš a Zacheus
Odkaz na píseň
Ženeme se sami v sobě moudří
Dnes jdu k tobě, Pane můj (SV51)
V království Božím místa dost
Cílová skupina

Starší školní

Předškolní

Mladší školní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 19,1–10

Efezským 2,8–9